HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

11 septembrie 2008 *

În cauza C-228/07,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Verwaltungsgerichtshof (Austria), prin decizia din 25 aprilie 2007, primită de Curte la 9 mai 2007, în procedura

Jörn Petersen

împotriva

Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Niederösterreich,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii U. Lõhmus, J. N. Cunha Rodrigues, A. Ó Caoimh (raportor) și doamna P. Lindh, judecători,

* Limba de procedură: germana.

avocat general: domnul D. Ruiz-Jarabo Colomer,
grefier: domnul B. Fülöp, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 aprilie 2008,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Petersen, de U. Seamus Hiob, Rechtsanwalt;

— pentru guvernul austriac, de domnul E. Riedl și de doamna M. Winkler, în calitate de agenți;

— pentru guvernul german, de domnii M. Lumma și J. Möller, în calitate de agenți;

— pentru guvernul spaniol, de domnul J. Rodríguez Cárcamo, în calitate de agent;

— pentru guvernul italian, de domnul I. M. Braguglia, în calitate de agent, asistat de doamna W. Ferrante, avvocato dello Stato;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii V. Kreuschitz și G. Braun, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 mai 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 4 alineatul (1) și a articolului 10 alineatul (1) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 de aplicare a regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității (JO L 149, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 26), în forma modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71"), precum și a articolului 39 CE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Petersen, pe de o parte, și Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Niederösterreich (agenția regională a Oficiului de Muncă și de Ocupare a Forței de Muncă din Austria Inferioară, denumită în continuare „Arbeitsmarktservice"), pe de altă parte, referitor la refuzul acestuia din urmă, ca urmare a transferului reședinței domnului Petersen în Germania, de a continua să îi plătească avansul acordat șomerilor care au solicitat, în temeiul regimului obligatoriu de asigurări de pensii sau de asigurări pentru accidente, o prestație de asigurare pentru scăderea capacității de muncă sau de invaliditate.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 prevede:

„Prezentul regulament se aplică tuturor legislațiilor referitoare la următoarele domenii de securitate socială:

[…]

(b) prestații de invaliditate, inclusiv cele destinate menținerii sau ameliorării capacității de a realiza un venit;

[…]

(g) prestații de șomaj;

[…]”

4 Potrivit articolului 10 alineatul (1) primul paragraf din acest regulament:

„Dacă prezentul regulament nu prevede altceva, prestațiile de invaliditate, de limită de vârstă sau de urmaș în numerar, indemnizațiile pentru accidente de muncă sau boli profesionale și ajutoarele de deces obținute în temeiul legislației unuia sau mai multor state membre nu sunt supuse niciunei reduceri, modificări, suspendări, retrageri sau confiscări pe motiv că beneficiarul are reședința pe teritoriul altui stat membru decât cel în care se află instituția debitoare."

5 Articolul 69 alineatul (1) din regulamentul menționat prevede:

„Lucrătorul salariat sau lucrătorul care desfășoară o activitate independentă care este în șomaj complet și care îndeplinește condițiile legislației unui stat membru pentru a avea dreptul la prestații și care se deplasează într-unul sau mai multe alte state membre în vederea căutării unui loc de muncă își păstrează dreptul la astfel de prestații conform următoarelor condiții și în următoarele limite:

(a) înaintea plecării, el trebuie să fi fost înregistrat ca solicitant al unui loc de muncă și să fi rămas la dispoziția serviciilor de ocupare a forței de muncă ale statului competent timp de cel puțin patru săptămâni după intrarea în șomaj; cu toate acestea, serviciile sau instituțiile competente pot autoriza plecarea sa înaintea expirării acestui termen;

(b) el trebuie să se înregistreze ca persoană în căutarea unui loc de muncă la birourile de ocupare a forței de muncă ale fiecărui stat membru în care se deplasează și să se supună procedurii de control organizate de acestea; această condiție se consideră îndeplinită pentru perioada anterioară înregistrării dacă persoana în cauză s-a înregistrat în termen de șapte zile de la data la care a încetat să fie la dispoziția birourilor de ocupare a forței de muncă ale statului din care a plecat; în cazuri excepționale, acest termen poate fi prorogat de birourile sau instituțiile competente;

(c) dreptul la prestații continuă să existe pentru o perioadă maximă de trei luni de la data la care persoana în cauză a încetat să fie la dispoziția birourilor de ocupare a forței de muncă ale statului pe care l-a părăsit, cu condiția ca durata totală de acordare a prestațiilor să nu depășească durata perioadei de prestații la care era îndreptățit conform legislației statului respectiv. În plus, în cazul unui lucrător sezonier, o astfel de durată este limitată la perioada rămasă până la finele sezonului pentru care a fost angajat."

6 Articolul 71 din același regulament reglementează posibilitatea primirii prestațiilor de șomaj de către șomerii care, pe durata desfășurării ultimei lor activități, au avut reședința într-un alt stat membru decât statul competent.

Reglementarea națională

7 Articolul 7 din Legea privind asigurările pentru șomaj din 1977 (Arbeitslosenversicherungsgesetz 1977, BGBl. 609/1977, în forma publicată în BGBl. I, 71/2003, denumită în continuare „AlVG"), intitulat „Indemnizația de șomaj — Condiții pentru dobândirea dreptului la prestații", prevede:

„1. Are dreptul la indemnizația de șomaj persoana care

1) se află la dispoziția serviciului de plasare,

2) îndeplinește condițiile privind stagiul de cotizare și

3) nu a epuizat încă perioada de acordare a prestației.

2. Se află la dispoziția serviciului de plasare persoana care este în măsură și are dreptul să ocupe un loc de muncă (alineatul 3) și care are capacitate de muncă (articolul 8), care dorește să muncească (articolul 9) și care este în șomaj (articolul 12).

[…]

4. Sunt scutiți de condiția de a avea capacitate de muncă șomerii care au beneficiat de măsuri de reintegrare profesională al căror obiectiv a fost atins (articolul 300 alineatele 1 și 3 [din Codul securității sociale (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz, denumit în continuare «ASVG»)]) și care au îndeplinit stagiul de cotizare necesar după aplicarea acestei măsuri.

[…]”

8 Potrivit articolului 16 din AlVG, intitulat „Suspendarea indemnizației de șomaj”:

„1. Dreptul la indemnizația de șomaj se suspendă pe durata

[…]

g) șederii în străinătate, în măsura în care nu este aplicabil alineatul 3 sau dispoziții adoptate în temeiul unor convenții internaționale;

[…]

3. La cererea șomerului și după obținerea avizului consiliului regional, suspendarea indemnizației de șomaj în temeiul alineatului 1 litera g) nu produce efecte, atunci când există circumstanțe deosebite, timp de maximum trei luni în cursul perioadei în care există dreptul la prestații (articolul 18). Sunt astfel de circumstanțe deosebite împrejurările care contribuie la încheierea perioadei de șomaj, în special atunci când șomerul se deplasează în străinătate în scopul clar de a căuta un loc de muncă sau de a se prezenta unui angajator sau de a urma un curs de formare ori împrejurările determinate de motive familiale.

[…]"

9 Articolul 23 din AlVG, intitulat „Avansuri din prestațiile acordate în temeiul sistemului de pensii", are următorul cuprins:

„1. Șomerii care au solicitat acordarea

1) unei prestații pentru scăderea capacității de muncă sau de invaliditate ori a unei prestații tranzitorii în temeiul regimului obligatoriu de asigurări de pensii sau de asigurări pentru accidente ori

2) a unei prestații fie în temeiul asigurării de pensie pentru limită de vârstă din cadrul regimului obligatoriu de asigurări sociale, fie în temeiul Codului securității sociale, fie în temeiul sistemului de asigurări sociale al comercianților sau al agricultorilor, fie o pensie specială în temeiul Legii privind condițiile dificile de lucru pe timp de noapte,

pot beneficia, până când se adoptă o decizie cu privire la cererea lor de acordare a acestor prestații, de un avans din indemnizația de șomaj sau din ajutorul de urgență.

2. Pentru acordarea unui avans din indemnizația de șomaj sau din ajutorul de urgență este necesar ca

1) pe lângă îndeplinirea condițiilor privind capacitatea de muncă, dorința de a munci și disponibilitatea […], să fie îndeplinite și celelalte condiții privind dobândirea dreptului la aceste prestații,

2) împrejurările concrete să indice probabilitatea acordării prestațiilor de securitate socială și

3) în cazul alineatului 1 punctul 2), instituția competentă în materie de asigurare de pensii să fi eliberat în plus o adeverință din care să rezulte că este previzibilă imposibilitatea luării unei decizii definitive cu privire la acordarea prestației într-un termen de două luni de la data dobândirii dreptului la prestație.

3. În cazul unei cereri de prestații întemeiate pe alineatul 1 punctul 1), se va considera că persoana se află în șomaj și atunci când un raport de muncă încă existent nu o mai îndreptățește la plata vreunei remunerații și persoana în cauză nu mai are dreptul la prestațiile în numerar în temeiul asigurărilor de sănătate.

4. Cuantumul avansului acordat corespunde valorii indemnizației de șomaj (sau a ajutorului de urgență) care urmează să fie plătită, reprezentând cel mult a treizecea parte din valoarea medie a prestațiilor, incluzând alocația pentru copii, datorate în temeiul alineatului 1 punctele 1) și 2). În măsura în care agenția regională a Oficiului de Ocupare a Forței de Muncă este informată, printr-o notă scrisă a instituției de securitate socială, că prestația care se anticipează că va fi acordată va avea o valoare mai mică, avansul plătit trebuie redus în mod proporțional. În cazul menționat la alineatul 1 punctul 2), avansul se acordă retroactiv, începând din ziua dobândirii dreptului la pensie, cu condiția ca persoana interesată să fi depus cererea în termen de 14 zile de la eliberarea adeverinței menționate la alineatul 2 punctul 3).

5. În cazul în care o agenție regională a acordat un avans în temeiul alineatului 1 sau o indemnizație de șomaj ori un ajutor de urgență, dreptul șomerului de a primi o prestație în temeiul alineatului 1 punctul 1) sau 2) este transferat pentru aceeași perioadă statului federal, în scopul gestionării politicii pieței muncii, în limita prestației acordate de agenția regională, cu excepția prestațiilor în numerar din cadrul asigurărilor de sănătate, atunci când agenția regională solicită acest transfer instituției de asigurări sociale (cesiune legală). Transferarea dreptului la prestații nu operează decât în limita cuantumului care este încă datorat și trebuie satisfăcută cu prioritate.

6. Prestațiile în numerar din cadrul asigurărilor de sănătate care au fost plătite din fondul asigurărilor pentru șomaj (articolul 42 alineatul 3) pentru perioada menționată la alineatul 5 trebuie să fie rambursate de către instituțiile din sistemul legal de asigurări de sănătate prin intermediul Federației Instituțiilor Austriece de Asigurări Sociale, conform procentului stabilit la articolul 73 alineatul 2 din ASVG, aplicat sumelor care au fost rambursate de către instituțiile de asigurări de pensii în temeiul alineatului 5.

7. În cazul în care acordarea unei pensii în temeiul alineatului 1 este refuzată, avansul este considerat indemnizație de șomaj sau ajutor de urgență pentru perioada în care a fost acordat și în ceea ce privește valoarea acestuia, ceea ce înseamnă în special că nu se mai efectuează ulterior nicio plată a unei eventuale diferențe, iar durata prestației este redusă în temeiul articolului 18.”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

10 Domnul Petersen, resortisant german, a lucrat ca salariat în Austria. La 14 aprilie 2000, acesta a depus la organismul austriac de asigurare de pensii o cerere de acordare a unei pensii de invaliditate în temeiul sistemului legal de asigurare de pensii. Întrucât această cerere a fost respinsă, domnul Petersen a formulat o acțiune împotriva acestei decizii.

11 Pe durata acestei proceduri jurisdicționale, Arbeitsmarktservice i-a acordat domnului Petersen un avans în temeiul articolului 23 din AlVG. Domnul Petersen, care, la acel moment, locuia încă în Austria și intenționa să își transfere domiciliul în Germania, a solicitat Arbeitsmarktservice ca această prestație să continue să îi fie plătită și după acest transfer.

12 La 28 octombrie 2003, Arbeitsmarktservice a respins această cerere. Domnul Petersen a formulat o acțiune împotriva acestei decizii în fața Verwaltungsgerichtshof.

13 Potrivit celor reținute de instanța de trimitere în decizia sa, caracterul exportabil al prestației care formează obiectul acțiunii principale depinde de calificarea acesteia drept „prestație de șomaj" sau drept „prestație de invaliditate" în sensul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, în condițiile în care articolul 10 alineatul (1) din acest regulament prevede exportabilitatea celei de a doua prestații, în timp ce articolul 69 din același regulament limitează exportabilitatea primei prestații doar la un caz special care nu este pertinent în acțiunea principală.

14 Or, potrivit acestei instanțe, prestația care formează obiectul acțiunii principale conține elemente care se regăsesc în cadrul fiecăreia dintre aceste două prestații. Într-adevăr, pe de o parte, aceasta ar fi plătită din fondul asigurărilor pentru șomaj și ar presupune ca persoana care o solicită să nu aibă un loc de muncă și să îndeplinească cerințele privind stagiul de cotizare la asigurarea pentru șomaj. Pe de altă

parte, această prestație s-ar înscrie printre prestațiile din cadrul regimului obligatoriu de asigurări de pensii sau de asigurări pentru accidente și acordarea sa nu ar fi supusă condiției ca solicitantul să aibă capacitate de muncă, să fie disponibil și să dorească să muncească. Aceste ultime două elemente ar deosebi cauza principală de cea care a determinat pronunțarea Hotărârii din 2 august 1993, Acciardi (C-66/92, Rec., p. I-4567), în care Curtea a stabilit că o prestație destinată șomerilor afectați de o incapacitate de muncă parțială care înlocuiește indemnizația de șomaj reprezintă o „prestație de șomaj" în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 1408/71.

15 Potrivit instanței de trimitere, în cazul în care prestația care formează obiectul acțiunii principale ar fi considerată o „prestație de șomaj" în sensul acestei dispoziții, s-ar pune problema dacă suspendarea dreptului la prestații în situația șederii în străinătate este compatibilă cu articolul 39 CE, și aceasta în condițiile în care, spre deosebire de situația avută în vedere la articolul 69 din Regulamentul nr. 1408/71, nu este obligatoriu niciun control al Arbeitsmarktservice cu privire la dorința de a ocupa un loc de muncă fie în Austria, fie într-un alt stat membru.

16 În aceste condiții, Verwaltungsgerichtshof a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Prestația în numerar din cadrul asigurării pentru șomaj, acordată șomerilor care au solicitat o prestație de asigurare pentru scăderea capacității de muncă sau de invaliditate în temeiul regimului obligatoriu de asigurări de pensii sau de asigurări pentru accidente până la adoptarea deciziei cu privire la cererea lor, cu titlu de avans din aceste prestații până la compensarea ulterioară cu acestea din urmă, care presupune îndeplinirea condițiilor privind aflarea în șomaj și stagiul de cotizare, însă nu și îndeplinirea celorlalte condiții impuse în mod normal pentru a beneficia de indemnizația de șomaj, și anume capacitatea de muncă, disponibilitatea și dorința de a munci, și care, în plus, nu se acordă decât dacă împrejurările concrete indică probabilitatea acordării prestațiilor din cadrul regimului obligatoriu de asigurări de pensii sau de asigurări pentru accidente, constituie o «prestație de șomaj» în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (g) din [Regulamentul nr. 1408/71] sau o «prestație de invaliditate» în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (b) din același regulament?

2) În cazul în care s-ar răspunde la prima întrebare că prestația în cauză reprezintă o «prestație de șomaj» în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 1408/71:

Articolul 39 CE se opune unei dispoziții de drept național conform căreia se suspendă dreptul la această prestație, cu excepția cazului unei dispense de cel mult trei luni, care nu este acordată decât la cererea șomerului atunci când sunt îndeplinite condițiile impuse, atunci când șomerul locuiește în străinătate (într-un alt stat membru)?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

17 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere urmărește să se definească natura unei prestații precum cea care formează obiectul acțiunii principale. Instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă o astfel de prestație trebuie considerată „prestație de invaliditate" în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1408/71 sau „prestație de șomaj" în sensul alineatului (1) litera (g) al aceluiași articol.

18 Trebuie amintit că, potrivit articolului 4 alineatul (1) literele (b) și (g) din Regulamentul nr. 1408/71, acest regulament se aplică legislațiilor referitoare la domeniile de securitate socială care privesc prestațiile de invaliditate, inclusiv cele destinate să mențină sau să amelioreze capacitatea de a realiza un venit și, respectiv, prestațiile de șomaj.

19 Potrivit unei jurisprudențe constante, o prestație poate fi considerată o prestație de securitate socială în măsura în care se acordă beneficiarilor independent de orice apreciere individuală și discreționară a nevoilor personale, pe baza unei situații definite de lege, și în măsura în care se referă la unul dintre riscurile expres enumerate la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 (a se vedea în special Hotărârea din 21 februarie 2006, Hosse, C-286/03, Rec., p. I-1771, punctul 37, și Hotărârea din 18 decembrie 2007, Habelt și alții, C-396/05, C-419/05 și C-450/05, Rep., p. I-11895, punctul 63).

20 În speță, nu se contestă faptul că prestația care formează obiectul acțiunii principale întrunește aceste condiții, întrucât acordarea acesteia depinde de criterii obiective definite de lege la articolul 23 din AlVG, autoritățile competente neavând posibilitatea de a realiza o apreciere individuală a nevoilor solicitantului, și întrucât această prestație este destinată să acopere, după caz, riscul de invaliditate sau cel de șomaj, care sunt menționate la articolul 4 alineatul (1) literele (b) și (g) din Regulamentul nr. 1408/71.

21 În ceea ce privește stabilirea exactă a naturii prestației care formează obiectul acțiunii principale, din jurisprudența Curții rezultă că prestațiile de securitate socială trebuie considerate ca având aceeași natură, indiferent de caracteristicile specifice ale diferitelor legislații naționale, atunci când obiectul și finalitatea lor, precum și baza lor de calcul sau condițiile de acordare a acestora sunt identice. În schimb, caracteristici strict formale nu trebuie considerate ca fiind elemente constitutive pentru clasificarea prestațiilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iulie 1983, Valentini, 171/82, Rec., p. 2157, punctul 13, și Hotărârea din 18 iulie 2006, De Cuyper, C-406/04, Rec., p. I-6947, punctul 25).

22 Acestea sunt principiile în lumina cărora trebuie analizat dacă o prestație precum cea care formează obiectul acțiunii principale trebuie considerată ca fiind o „prestație de invaliditate” sau o „prestație de șomaj” în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (b) sau (g) din Regulamentul nr. 1408/71.

23 În ceea ce privește, mai întâi, obiectul și finalitatea prestației discutate în acțiunea principală, reiese din dispozițiile articolului 23 din AlVG, în special de la alineatele

1-3, astfel cum a constatat în esență avocatul general la punctele 58 și 59 din concluzii, că această prestație urmărește să îi confere solicitantului unei pensii de invaliditate care nu are un loc de muncă sau care nu beneficiază de niciun venit, atunci când împrejurările indică probabilitatea acordării acestei pensii, resursele financiare care să îi permită satisfacerea nevoilor în așteptarea deciziei definitive cu privire la cererea sa și, prin urmare, de-a lungul unei perioade în cursul căreia există o incertitudine referitoare la aptitudinea acestui solicitant de a se reintegra în viața profesională.

24 Astfel cum a arătat guvernul german în observațiile sale, prestația care formează obiectul acțiunii principale urmărește astfel să îi permită solicitantului unei pensii de invaliditate să rămână pe piața muncii în timpul acestei faze de incertitudine pentru a evita îngreunarea accesului ulterior al acestuia la piața muncii în cazul în care cererea privind pensia de invaliditate ar fi respinsă.

25 Reiese din aceasta că, la fel ca în cazul oricărei prestații de șomaj, prestația care formează obiectul acțiunii principale, care este de asemenea plătită de autoritățile competente în materie de șomaj, este în esență destinată să înlocuiască salariul pierdut ca urmare a șomajului pentru a asigura întreținerea lucrătorului aflat în șomaj (a se vedea Hotărârea din 8 iulie 1992, Knoch, C-102/91, Rec., p. I-4341, punctele 44 și 45, Hotărârea Acciardi, citată anterior, punctele 16 și 17, precum și Hotărârea din 27 noiembrie 1997, Meints, C-57/96, Rec., p. I-6689, punctul 27). De altfel, în cazul în care pensia de invaliditate este refuzată, prestația în litigiu este considerată, pentru perioada în care a fost acordată și în raport cu valoarea acesteia, ca fiind o indemnizație de șomaj, conform articolului 23 alineatul 7 din AlVG.

26 Este adevărat că acordarea prestației care formează obiectul acțiunii principale este de asemenea legată de existența unei cereri de pensie de invaliditate și, în cazul în care această pensie ar fi acordată ulterior, autoritățile competente în materie de pensii de invaliditate trebuie să ramburseze autorităților competente în materie de șomaj sumele plătite în temeiul prestației amintite.

27 Cu toate acestea, trebuie constatat că, astfel cum a arătat guvernul austriac, dacă este necesar, potrivit articolului 23 alineatul 2 punctul 2) din AlVG, în vederea acordării prestației care formează obiectul acțiunii principale, ca dreptul la o astfel de

pensie de invaliditate să aibă un caracter probabil, lipsa unui loc de muncă remunerat trebuie, în schimb, să fie demonstrată, întrucât starea de șomaj constituie o condiție indispensabilă pentru acordarea acestei prestații.

28 Rezultă din aceasta în special că, dacă beneficiarul prestației care formează obiectul acțiunii principale obține un loc de muncă remunerat, pierde dreptul la această prestație. Or, Curtea a stabilit deja că o prestație acordată în urma producerii riscului pierderii unui loc de muncă și care nu mai este datorată ca urmare a încetării acestei situații, datorită exercitării de către persoana interesată a unei activități remunerate, trebuie considerată ca reprezentând o prestație de șomaj (Hotărârea De Cuyper, citată anterior, punctul 27).

29 În continuare, în ceea ce privește baza de calcul a prestației care formează obiectul acțiunii principale, trebuie reținut că, potrivit articolului 23 alineatul 4 din AlVG, cuantumul acesteia este stabilit în același mod ca acela al indemnizației de șomaj. Este adevărat că, potrivit acestei dispoziții, cuantumul acestei prestații este plafonat în limita valorii pensiei de invaliditate solicitate. Cu toate acestea, astfel cum a indicat guvernul german, acest plafon urmărește doar să evite ca beneficiarul să fie obligat să ramburseze sumele plătite în mod nejustificat în cazul în care se acordă pensia de invaliditate.

30 În sfârșit, în ceea ce privește condițiile de acordare a acestei prestații, trebuie constatat că, pe lângă faptul că dispozițiile aplicabile acesteia sunt prevăzute în cadrul reglementării referitoare la asigurarea pentru șomaj și că această prestație este acordată de către autoritățile competente în materie de șomaj, solicitantul unei pensii de invaliditate trebuie să îndeplinească cerințele pentru dobândirea dreptului la indemnizațiile de șomaj care privesc stagiul de cotizare și neepuizarea perioadei de acordare a prestației.

31 Astfel, este cert că, în cazul în care dreptul la indemnizațiile de șomaj este epuizat în cursul perioadei în care este acordată prestația care formează obiectul acțiunii principale, dreptul la primirea acesteia se stinge din acel moment, chiar dacă nu a fost adoptată o decizie definitivă privind cererea de acordare a unei pensii de invaliditate.

32 Domnul Petersen și guvernul spaniol atrag însă atenția asupra faptului că, în vederea acordării prestației care formează obiectul acțiunii principale, nu este necesar, prin derogare de la cerințele prevăzute de legislația națională pentru dobândirea dreptului la indemnizațiile de șomaj, ca solicitantul să demonstreze capacitatea de muncă și dorința de a munci și nici ca acesta să fie disponibil pe piața muncii.

33 Cu toate acestea, chiar dacă este adevărat că aceste cerințe pot constitui o caracteristică importantă a condițiilor de eligibilitate pentru acordarea indemnizațiilor de șomaj (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 martie 1982, Baccini, 79/81, Rec., p. 1063, punctele 15 și 16, Hotărârea Acciardi, citată anterior, punctele 16 și 17, Hotărârea din 11 iulie 1996, Otte, C-25/95, Rec., p. I-3745, punctul 36, precum și Hotărârea De Cuyper, citată anterior, punctul 27), scutirea de obligația de a le îndeplini într-un caz specific nu ar putea, în sine, să afecteze însăși natura prestației care formează obiectul acțiunii principale.

34 Într-adevăr, în speță, o asemenea scutire urmărește numai să adapteze condițiile de acordare a acestei prestații la situația unui solicitant al unei pensii de invaliditate a cărui capacitate de muncă și a cărui disponibilitate sunt caracterizate tocmai prin nesiguranță în așteptarea unei decizii definitive în această privință (a se vedea, prin analogie, Hotărârea De Cuyper, punctele 30 și 34).

35 În aceste condiții, trebuie să se constate că atât din obiectul și din finalitatea prestației care formează obiectul acțiunii principale, cât și din baza sa de calcul și din condițiile de acordarea a acesteia rezultă că, în pofida faptului că este legată de o cerere de pensie de invaliditate, o astfel de prestație se referă direct la riscul de șomaj menționat la articolul 4 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 1408/71.

36 În consecință, trebuie să se răspundă la prima întrebare că o prestație precum cea care formează obiectul acțiunii principale trebuie considerată o „prestație de șomaj” în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 1408/71.

Cu privire la a doua întrebare

37 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 39 CE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să supună acordarea unei prestații precum cea care formează obiectul acțiunii principale, care trebuie considerată o „prestație de șomaj" în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 1408/71, condiției ca beneficiarii să locuiască pe teritoriul național al acestui stat și care, prin urmare, interzice exportabilitatea unei astfel de prestații într-un alt stat membru.

38 În prealabil, trebuie arătat că, deși articolul 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 – care stabilește, „dacă [acest] regulament nu prevede altceva", renunțarea la clauzele de rezidență în ceea ce privește prestațiile pe care le enumeră – menționează explicit prestațiile de invaliditate, care sunt, așadar, în principiu exportabile într-un alt stat membru (a se vedea Hotărârea din 4 noiembrie 1997, Snares, C-20/96, Rec., p. I-6057, punctul 40), acest articol nu menționează în schimb prestațiile de șomaj. Această dispoziție nu interzice, așadar, ca legislația unui stat membru să supună acordarea dreptului la o asemenea prestație unei condiții privind locuirea pe teritoriul acestui stat (a se vedea în acest sens Hotărârea De Cuyper, citată anterior, punctul 37).

39 În această privință, Regulamentul nr. 1408/71 prevede însă două situații în care statul membru competent este obligat să le permită beneficiarilor unei indemnizații de șomaj să locuiască pe teritoriul altui stat membru, păstrând în același timp dreptul la respectivul beneficiu. Pe de o parte, este vorba despre situația prevăzută la articolul 69 din acest regulament, care permite șomerilor care se deplasează într-un alt stat membru decât statul competent „în vederea căutării unui loc de muncă" să își păstreze dreptul la prestația de șomaj. Pe de altă parte, este vorba despre situația menționată la articolul 71 din regulamentul menționat, care privește șomerii care, pe durata ultimei lor activități, aveau reședința pe teritoriul unui alt stat membru decât statul competent (Hotărârea De Cuyper, citată anterior, punctul 38).

40 Din decizia de trimitere reiese însă în mod clar că o situație precum cea a domnului Petersen, fapt care, de altfel, nu este contestat, nu se încadrează în niciunul dintre

aceste articole, astfel încât, prin urmare, Regulamentul nr. 1408/71 nu conține dispoziții care să reglementeze cazuri precum cel care face obiectul acțiunii principale.

41 În această privință, trebuie totuși amintit că Regulamentul nr. 1408/71 nu organizează un regim comun de securitate socială, ci permite menținerea unor regimuri naționale distincte și are drept unic obiectiv să asigure o coordonare între acestea din urmă (Hotărârea din 5 iulie 1988, Borowitz, 21/87, Rec., p. 3715, punctul 23, și Hotărârea din 3 aprilie 2008, Chuck, C-331/06, Rep., p. I-1957, punctul 27).

42 Chiar dacă, în lipsa unei armonizări la nivel comunitar, statele membre păstrează, așadar, competența de a organiza sistemele de securitate socială, totuși, în exercitarea acestei competențe, acestea trebuie să respecte dreptul comunitar și în special dispozițiile Tratatului CE referitoare la libera circulație a lucrătorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 noiembrie 2000, Elsen, C-135/99, Rec., p. I-10409, punctul 33, și Hotărârea din 7 iulie 2005, van Pommeren-Bourgondiën, C-227/03, Rec., p. I-6101, punctul 39).

43 Or, potrivit unei jurisprudențe constante, obiectivul urmărit la articolele 39 CE- 42 CE nu ar fi atins dacă lucrătorii, în urma exercitării dreptului lor de liberă circulație, ar trebui să piardă avantaje de securitate socială pe care le asigură legislația unui stat membru, în special atunci când aceste avantaje reprezintă contraprestația pentru cotizațiile pe care aceștia le-au plătit. O astfel de consecință ar putea, într-adevăr, să descurajeze lucrătorul comunitar să își exercite dreptul la libera circulație și ar constitui, așadar, un obstacol în calea acestei libertăți (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 1991, Paraschi, C-349/87, Rec., p. I-4501, punctul 22, Hotărârea din 8 martie 2001, Jauch, C-215/99, Rec., p. I-1901, punctul 20, și Hotărârea Hosse, citată anterior, punctul 24).

44 Rezultă din aceasta că, spre deosebire de cele susținute de guvernele austriac și german, trebuie examinat dacă regimul aplicabil unei prestații precum cea care formează obiectul acțiunii principale este compatibil cu dispozițiile articolului 39 CE.

45 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea „lucrător”, în sensul articolului 39 CE, are o semnificație comunitară și nu trebuie interpretată restrictiv. Trebuie considerată ca fiind „lucrător” orice persoană care exercită activități reale și efective, cu excepția activităților care sunt atât de reduse încât apar ca fiind pur marginale și accesorii. Caracteristica raportului de muncă o constituie, potrivit acestei jurisprudențe, împrejurarea că o persoană îndeplinește, într-o anumită perioadă, pentru o altă persoană și sub îndrumarea acesteia, prestații în schimbul cărora primește o remunerație (a se vedea în special Hotărârea din 3 iulie 1986, Lawrie-Blum, 66/85, Rec., p. 2121, punctele 16 și 17, Hotărârea din 7 septembrie 2004, Trojani, C-456/02, Rec., p. I-7573, punctul 15, precum și Hotărârea din 17 martie 2005, Kranemann, C-109/04, Rec., p. I-2421, punctul 12).

46 În speță, din decizia de trimitere reiese că, înainte de producerea faptelor care au determinat acțiunea principală, domnul Petersen a lucrat ca salariat într-un stat membru și că, prin urmare, avea la acel moment calitatea de „lucrător” în sensul articolului 39 CE. Or, trebuie să se considere că un resortisant al unui stat membru care, precum domnul Petersen, a părăsit statul său de origine pentru a lucra ca salariat într-un alt stat membru a exercitat dreptul la libera circulație a lucrătorilor prevăzut la articolul 39 CE.

47 Această constatare nu este infirmată de faptul că, la momentul transferării ulterioare a reședinței sale în statul său de origine după ce autoritățile competente îi acordaseră prestația care formează obiectul acțiunii principale, domnul Petersen se afla în șomaj și solicita o pensie de invaliditate.

48 Într-adevăr, potrivit unei jurisprudențe constante, anumite drepturi legate de calitatea de lucrător sunt garantate lucrătorilor migranți chiar dacă aceștia nu mai sunt angajați într-un raport de muncă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 iunie 1988, Lair, 39/86, Rec., p. 3161, punctul 36, Hotărârea din 12 mai 1998, Martínez Sala, C-85/96, Rec., p. I-2691, punctul 32, Hotărârea din 24 septembrie 1998, Comisia/Franța, C-35/97, Rec., p. I-5325, punctul 41, Hotărârea din 6 noiembrie 2003, Ninni-Orasche, C-413/01, Rec., p. I-13187, punctul 34, și Hotărârea din 23 martie 2004, Collins, C-138/02, Rec., I-2703, punctul 27).

49 Aceasta este situația prestațiilor a căror acordare depinde de existența prealabilă a unui raport de muncă deja încheiat și care este indisolubil legată de calitatea obiectivă de lucrător a beneficiarilor (a se vedea Hotărârea Meints, citată anterior, punctul 41, și Hotărârea din 31 mai 2001, Leclere și Deaconescu, C-43/99, Rec., p. I-4265, punctul 57).

50 Or, într-o situație precum cea din acțiunea principală, întrucât prestația în cauză este destinată să îi procure un venit solicitantului unei pensii de invaliditate aflat în șomaj care a lucrat ca salariat în statul membru vizat, trebuie să se constate că o astfel de prestație, întrucât este legată, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 72 din concluzii, atât de riscul de șomaj, cât și de cel de invaliditate, decurge direct dintr-un raport de muncă în sensul articolului 39 CE.

51 Rezultă că trebuie să se considere că un resortisant al unui stat membru aflat într-o situație precum cea a domnului Petersen a păstrat calitatea de „lucrător” în sensul articolului 39 CE în vederea acordării prestației în cauză și, prin urmare, un astfel de resortisant se încadrează în domeniul de aplicare al acestui articol.

52 Prin urmare, trebuie analizat dacă o condiție privind reședința, precum cea impusă pentru acordarea prestației care face obiectul acțiunii principale, reprezintă un obstacol în calea liberei circulații a lucrătorilor în sensul articolului 39 CE.

53 Potrivit unei jurisprudențe constante, regula egalității de tratament înscrisă la articolul 39 alineatul (2) CE interzice nu numai discriminările evidente, întemeiate pe cetățenie, ci și orice forme disimulate de discriminare care, prin aplicarea altor criterii de diferențiere, conduc, în fapt, la același rezultat (a se vedea în special Hotărârea Meints, citată anterior, punctul 44, Hotărârile din 18 iulie 2007, Hartmann, C-212/05, Rep., p. I-6303, punctul 29, și Geven, C-213/05, Rep., p. I-6347, punctul 18).

54 Exceptând cazul în care este justificată în mod obiectiv și proporțională cu obiectivul urmărit, o dispoziție de drept național trebuie considerată ca fiind indirect discriminatorie dacă, prin însăși natura sa, îi poate afecta mai mult pe lucrătorii migranți decât pe cei naționali și, în consecință, dacă prezintă riscul de a-i defavoriza în special pe primii (Hotărârile citate anterior Meints, punctul 44, Hartmann, punctul 30, și Geven, punctul 19).

55 Aceasta este situația unei condiții privind reședința precum cea de care depinde acordarea prestației care face obiectul acțiunii principale, condiție care este mai ușor de îndeplinit de lucrătorii naționali decât de cei ai altor state membre, întrucât mai ales aceștia din urmă lucrători sunt cei care, în special în caz de șomaj sau de invaliditate, tind să părăsească țara în care se afla fostul lor loc de muncă pentru a se întoarce în țara lor de origine (a se vedea în acest sens Hotărârea Paraschi, citată anterior, punctul 24, și Hotărârea din 18 aprilie 2002, Duchon, C-290/00, Rec., p. I-3567, punctul 38).

56 Or, se impune constatarea că guvernul austriac nu a încercat să descrie obiectivul urmărit de condiția privind reședința impusă de reglementarea națională pentru acordarea prestației care formează obiectul acțiunii principale și, prin urmare, nu a prezentat niciun element care să justifice respectiva condiție din perspectiva motivelor imperative de interes general apărate prin articolul 39 CE.

57 Pentru a se da un răspuns complet instanței de trimitere, trebuie totuși precizat că, deși riscul de a se aduce o atingere gravă echilibrului financiar al sistemului de securitate socială poate, printre altele, constitui un astfel de motiv imperativ de interes general (a se vedea în special Hotărârea din 28 aprilie 1998, Kohll, C-158/96, Rec., p. I-1931, punctul 41, și Hotărârea din 11 ianuarie 2007, ITC, C-208/05, Rec., p. I-181, punctul 43), existența unui astfel de risc ar putea fi cu greu stabilită întrucât, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 81 din concluzii, acordând prestația care formează obiectul acțiunii principale solicitanților unei pensii de invaliditate care, la momentul introducerii cererii, locuiesc pe teritoriul național, autoritățile competente tocmai au demonstrat că au capacitatea de a suporta sarcina economică pe care o reprezintă această prestație, în așteptarea deciziei definitive în această privință.

58 În plus, trebuie să se sublinieze că respectiva condiție privind reședința aflată în litigiu în cadrul acțiunii principale apare ca fiind disproporționată, în condițiile în care este impusă în ceea ce privește o prestație de securitate socială care, precum cea care formează obiectul acțiunii principale, are vocația de a fi plătită solicitanților unei pensii de invaliditate în cursul unei perioade limitate, care nu depășește, în medie, potrivit guvernului austriac, trei sau patru luni, perioadă în cursul căreia, în așteptarea unei decizii definitive cu privire la acordarea unei asemenea pensii, nu se cere nici ca solicitanții să aibă capacitatea de muncă și dorința de a munci și nici ca aceștia să fie disponibili pe piața muncii (a se vedea în acest sens Hotărârea Collins, citată anterior, punctele 68 și 69).

59 Or, dacă la sfârșitul acestei perioade de așteptare se acordă pensia de invaliditate, autoritățile competente ale statului membru vizat, care vor trebui să deducă din aceasta sumele plătite în temeiul prestației care formează obiectul acțiunii principale, vor fi obligate, în orice caz, potrivit articolului 10 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, să plătească respectiva pensie, în pofida transferului reședinței beneficiarului într-un alt stat membru.

60 În schimb, dacă la sfârșitul perioadei amintite nu se acordă pensia de invaliditate, situație în care prestația în cauză trebuie dedusă, în ceea ce privește cuantumul și durata acesteia, din dreptul la indemnizația de șomaj, autoritățile competente ale respectivului stat membru nu vor mai fi obligate să plătească aceste indemnizații respectivului beneficiar, cu excepția situației în care acesta demonstrează că îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 69 din Regulamentul nr. 1408/71 pentru a avea dreptul să păstreze acest beneficiu în calitate de lucrător aflat în căutarea unui loc de muncă într-un alt stat membru, ceea ce implică faptul că acesta trebuie să îndeplinească toate condițiile impuse de dreptul național al statului membru de origine pentru a avea dreptul la prestațiile de șomaj.

61 De altfel, condiția privind reședința discutată în cadrul acțiunii principale se dovedește de asemenea a fi disproporționată, întrucât din decizia de trimitere reiese că, în perioada de așteptare a deciziei cu privire la cererea de pensie de invaliditate, solicitanții prestației care formează obiectul acțiunii principale, la fel ca șomerii aflați în căutarea unui loc de muncă într-un alt stat membru la care se referă articolul 69 din Regulamentul nr. 1408/71 (Hotărârea din 20 martie 1979, Coccioli, 139/78, Rec., p. 991, punctul 7), nu sunt supuși niciunui control special de către oficiul de ocupare a forței de muncă al statului membru în cauză, deoarece sunt scutiți de obligația de a îndeplini cerințele în materie de capacitate de muncă și de dorință de a munci, precum și de disponibilitate pe piața muncii.

62 În orice caz, chiar dacă ar fi prevăzute asemenea controale, ar mai trebui să se verifice dacă nu este suficient ca beneficiarul să fie invitat în statul membru în cauză pentru a se supune acestor controale, dacă este cazul, sub sancțiunea suspendării plății prestației în caz de refuz nejustificat din partea beneficiarului respectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 mai 2008, Nerkowska, C-499/06, Rep., p. I-3993, punctul 45).

63 Rezultă din cele de mai sus că, în ceea ce privește acordarea unei prestații precum cea care formează obiectul acțiunii principale, în măsura în care dosarul transmis Curții nu conține niciun element de natură să justifice în mod obiectiv instituirea unei condiții privind reședința, aceasta trebuie considerată incompatibilă cu articolul 39 CE.

64 În consecință, trebuie să se răspundă la cea de a doua întrebare că articolul 39 CE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru, în măsura în care acesta nu a prezentat niciun element de natură să demonstreze că o astfel de condiție este justificată din punct de vedere obiectiv și proporțională, să supună acordarea unei prestații precum cea care formează obiectul acțiunii principale, care trebuie considerată o „prestație de șomaj" în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 1408/71, condiției ca beneficiarii să locuiască pe teritoriul național al acestui stat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

65 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) **O prestație precum cea care formează obiectul acțiunii principale trebuie considerată o „prestație de șomaj” în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 de aplicare a regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în forma modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996.**

2) **Articolul 39 CE trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru, în măsura în care acesta nu a prezentat niciun element de natură să demonstreze că o astfel de condiție este justificată din punct de vedere obiectiv și proporțională, să supună acordarea unei prestații precum cea care formează obiectul acțiunii principale, care trebuie considerată o „prestație de șomaj” în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (g) din Regulamentul nr. 1408/71, condiției ca beneficiarii să locuiască pe teritoriul național al acestui stat.**

Semnături